

Current news

PRO MEMORIA PROF. ZW. DR HAB. MACIEJA STANISŁAWA SKŁADA – WYBITNEGO UCZONEGO, ORGANIZATORA, PEDAGOGA I PROMOTORA KSZTAŁCENIA KADR KULTURY FIZYCZNEJ (22 X 1931 – 4 VII 2010)

13 lipca 2010 r. o godzinie 14.00 na Cmentarzu Północnym – Wólka Węglowa w Warszawie odbyła się ceremonia pogrzebowa prof. zw. dr hab. Macieja Stanisława Składa, wieloletniego pracownika Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego i Instytutu Sportu w Warszawie, Rektora Uczelni w latach 1977-1981, długoletniego pracownika Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego Warszawskiej Akademii w Białej Podlaskiej. Zmarłego żegnała najbliższa rodzina, liczne grono kolegów, przyjaciół i współpracowników z instytucji, w których pracował. Nie zabrakło także delegacji młodzieży akademickiej z Pocztem Sztandarowym AWF w Warszawie na czele. Uroczystości żałobne miały charakter świecki. W mowie pożegnalnej Mistrz Ceremonii przybliżył postać prof. M. Składa. Następnie głos zabrała prof. nzw. dr hab. Alicja Przyłuska-Fiszler, Rektor AWF w Warszawie, która w imieniu społeczności akademickiej pożegnała Zmarłego omawiając Jego dokonania w okresie pracy w AWF. Uroczystość pogrzebową zamknęło wystąpienie prof. nzw. dr hab. Jerzego Sadowskiego, Dziekana ZWWF w Białej Podlaskiej. Było to wzruszające pożegnanie, oparte na więzach emocjonalnych, wynikających z bliskich i zażytych kontaktów ze Zmarłym, przybliżające okres współpracy Profesora z białą Uczelnią. Odszedł od nas nagle, niespodziewanie człowiek niezwykle: wybitny naukowiec, organizator i budowniczy Instytutu Naukowego Kultury Fizycznej, AWF w Warszawie, promotor kształcenia kadr kultury fizycznej na różnych szczeblach. Zauroczony Południowym Podlasiem przez 20 lat służył pomocą i doświadczeniem zarówno studentom jak i młodym pracownikom nauki w ZWWF w Białej Podlaskiej.

Prof. Maciej Skład urodził się 22 października w miejscowości Długie Grzymki (powiat Sokółów Podlaski) jako syn Stanisława i Jadwigi z d. Pytlak. Naukę na poziomie szkoły średniej rozpoczął w Gimnazjum w Sterdyńni, a ukończył w 1950 r. w Liceum Ogólnokształcącym w Sokółowie Podlaskim. Po złożeniu egzaminów wstępnych, w latach 1950-1953 studiował w AWF w Warszawie, uzyskując dyplom magistra wychowania fizycznego.

W latach 1953-1963 podjął pracę jako asystent w Zakładzie Pływania AWF w Warszawie. Jego ogromna wola i dążność do permanentnego kształcenia się, pracowitość i obowiązkowość zostały zauważone przez prof. dr H. Milicerową, która otoczyła Go szczególną opieką naukową. Była dla Niego dobrym duchem i przewodnikiem po arkanach nauki, wspierała Go w karierze naukowej i zawodowej. Pod jej kierunkiem opracował projekt badań dzieci poddanych nauce pływania, a następnie treningowi sportowemu. Dzieci w półrocznych odstępach czasu poddane były szczegółowym badaniom antropometrycznym, motorycznym i fizjologicznym. Rezultaty zebrane w toku 3-let-

nich obserwacji były podstawą do napisania dysertacji „Wpływ uprawiania pływania na rozwój cech somatycznych i motorycznych chłopców w wieku 11-13 lat”, za którą Uchwałą Rady Wydziału Wychowania Fizycznego z dn. 20 listopada 1962 r. uzyskał stopień naukowy doktora wychowania fizycznego.

W latach 1963-1971 był zatrudniony w charakterze adiunkta w Zakładzie Antropologii Instytutu Naukowego Kultury Fizycznej w Warszawie. W okresie tym zajmował się czynnikami dziedzicznymi i środowiskowymi w procesach wzrastania, dojrzewania biologicznego oraz kształtowania się motoryki człowieka. W badaniach tych zastosował metodę bliźniąt monozygotycznych i dizygotycznych. Obserwacjami ciągłymi (trwały 10 lat) objął 120 par bliźniąt warszawskich. Podjęcie powyższego problemu z pogranicza genetyki wymagało poszerzenia wiedzy przyrodniczej, stąd też na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UMCS w Lublinie odbył studia biologiczne uzyskując w 1971 r. tytuł magistra biologii. W okresie tym uczestniczył również w kilkumiesięcznym stażu naukowym w Zakładzie Antropologii PAN we Wrocławiu. W 1971 r. w wyniku połączenia INKF z AWF w Warszawie powrócił do Zakładu Antropologii i prowadził wykłady z rozwoju dziecka oraz seminaRIA magisterskie. Przez kilka lat kierował także Zakładem Antropologii i kontynuował badania nad bliźniętami. Wokół tej tematyki zgromadził liczne grono specjalistów z innych dziedzin wiedzy o człowieku, wynikiem czego, poza własną, były 3 rozprawy habilitacyjne. Badania nad bliźniętami w swej działalności traktował jako najbardziej wartościowe ze względu na ich walory poznawcze. Za ogólny dorobek i przedłożoną pracę habilitacyjną „Rozwój fizyczny i motoryczny bliźniąt” Uchwałą Rady Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego z dn. 24 maja 1973 r. uzyskał stopień naukowy dr habilitowanego. W listopadzie 1980 r. otrzymał tytuł prof. nadzwyczajnego nauk przyrodniczych nadanego przez Radę Państwa. W warszawskim AWF pełnił odpowiedzialne funkcje: prorektora (1974-1977) i rektora (1977-1981). W okresie tym był cenionym dydaktykiem i pedagogiem, wielkim uczonym, inspiratorem i organizatorem wielu przedsięwzięć naukowych.

W latach 1982-1992 sprawował funkcję dyrektora Instytutu Sportu w Warszawie. Jednocześnie w latach 1979-1995 kierował Zakładem Antropologii AWF i w Instytucie Sportu w Warszawie. To bardzo ważny okres w życiu naukowym prof. dr hab. M. Składa. Z dniem 1 listopada 1982 r. uzyskał tytuł profesora zwyczajnego AWF J. Piłsudskiego w Warszawie. Kierował dwoma Problemami Resortowymi o tematyce „Efektywność treningu, walki sportowej i procesu odnowy” oraz „Rozwój biologiczny i społeczny dzieci i młodzieży uprawiającej sport”. Realizował także badania zawodniczek i zawodników kadry narodowej różnych dyscyplin sportu oraz dziewcząt i chłopców rozpoczynających kariery sportowe.

Prof. zw. dr hab. M. Skład związał się z ZWWF w Białej Podlaskiej od 1988 r., kiedy to został zatrudniony jako pracownik naukowo-dydaktyczny w Zakładzie Nauk Biologicznych w wymiarze 1/2 etatu, a od 1 października 1992 r. na pełnym

etacie. Przygoda z ZWWF trwała 20 lat (do połowy 2008 r.). W latach 1996-2002 pełnił funkcję kierownika Zakładu Biologii i Antropologii i kierownika Katedry Biologii i Higieny. Prowadził również ze studentami wykłady z antropologii, seminaria magisterskie i dyplomowe oraz wykłady monograficzne z nauk biologicznych. W okresie tym skupił wokół siebie grono młodych pracowników nauki i w ramach dwóch projektów KBN realizowanych w latach 1993-1995 oraz 1998-2000, kierował badaniami nad rozwojem fizycznym, dojrzewaniem biologicznym oraz sprawnością fizyczną dziewcząt i chłopców wiejskich. Wyniki badań ogłosił w uznanych czasopismach naukowych oraz w dwóch wydawnictwach książkowych: „Wpływ wybranych czynników środowiskowych na poziom rozwoju fizycznego dzieci” oraz „Wybrane wskaźniki rozwoju biologicznego dziewcząt i chłopców wiejskich z Podlasia”. Badania te mają ogromną wartość poznawczą, bowiem wskazują na istnienie nadal dużych różnic w cechach somatycznych i tempie dojrzewania biologicznego pomiędzy dziećmi i młodzieżą wiejską oraz wielkomiejską. Podjęcie powyższych badań było wynikiem m.in. sentymentalnych związków Profesora z Podlasiem, z którego przecież pochodził. Powstała swoista więź emocjonalna, którą trudno wyrazić w kilku zdaniach. W środowisku białskim czuł się potrzebny, służył radą i doświadczeniem każdemu potrzebującemu. Nie były Mu obojętne losy Uczelni borykającej się z różnymi trudnościami zwłaszcza w okresie transformacji. Wychodził im naprzeciw podejmując odważne inicjatywy. Jedną z nich było chociażby kształcenie kadr młodych pracowników nauki. Uważał, iż fundamentem silnego ośrodka akademickiego są dobrze przygotowane, własne kadry naukowe. W ramach kierowanych przez siebie badań wykształcił kilkunastu doktorów kultury fizycznej, w tym liczną grupę z Białej Podlaskiej. Otoczył opieką naukową, wspierał i mobilizował pracowników przygotowujących rozprawy habilitacyjne.

Prof. zw. dr hab. M. Skład swoim dorobkiem naukowym zajął na trwałe znaczącą pozycję w naukach przyrodniczych jak również w naukach o kulturze fizycznej. Mnogość i różnorodność Jego doniesień naukowych zasługuje na odrębne i dogłębne potraktowanie. Autorka żywi ogromną nadzieję, iż wychowankowie Profesora rychło się tym problemem zajmą, gdyż przekracza on formę niniejszego biogramu. Opublikował około 80 prac naukowo-badawczych, 2 książki, ponad 20 doniesień i komunikatów naukowych, uczestniczył w około 10 pracach zbiorowych, był recenzentem prac doktorskich, habilitacyjnych i innych publikacji. Organizował i uczestniczył w około 30

konferencjach krajowych i zagranicznych. Należał do Polskiego Towarzystwa Antropologicznego (w latach 1978-1980 był jego wiceprezesem) i PTNKF-u. Brał udział w Zespołach Redakcyjnych wielu czasopism naukowych m.in.: Materiały i Prace Antropologiczne, Biology of Sport, a ostatnio Polish Journal of Sport and Tourism. Otrzymał wiele wyróżnień i odznaczeń, na szczególną uwagę zasługuje Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (2002).

W połowie 2008 r. opuścił Białą Podlaską i udał się do własnej posiadłości w miejscowości Głędy na Warmii, w której był rozmiłowany i tam dożył ostatnich swoich dni. Zmarł tragicznie w Głędach 4 lipca 2010 r.

Odszedł od nas na zawsze człowiek wielkiego formatu: naukowiec, organizator kultury fizycznej, pedagog i dydaktyk. Nad wyraz skromny, cichy i spokojny. Wrażliwy na ludzką niedolę, a zwłaszcza na los dzieci, które gdy tylko nadarzyła się okazja obdarowywał książkami, wierząc głęboko w potęgę wiedzy. Szanowany i ceniony przez studentów. Życzliwy kolega, współpracownik i przyjaciel. Z pewnością białskiej społeczności akademickiej będzie brakowało Jego obecności na uroczystościach z różnych okazji. Nie zaszczyli już więcej swoją osobą Inauguracji Roku Akademickiego. To niepowetowana strata dla nas wszystkich. Panie Profesorze! Jest nam wszystkim ciężko i żal, że się więcej nie spotkamy, ale Pańskie dokonania nie pozwolą nam o Panu zapomnieć i głęboko wierzę, iż będą inspiracją do dalszych badań naukowych. Na łamach niniejszego Kwartalnika wspomnijmy Go jeszcze raz i oddajmy Mu należną Cześć w imieniu całej społeczności akademickiej. Na zawsze pozostanie w Naszej Pamięci.

ZOFIA CICIRKO

Akademia Wychowania Fizycznego
J. Piłsudskiego w Warszawie,
Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego
w Białej Podlaskiej,
Zakład Historii i Organizacji Kultury Fizycznej
Adres do korespondencji: Zofia Cicirko,
Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego,
ul. Akademicka 2, 21-500 Biała Podlaska,
tel.: 83 3428785, fax: 83 3428800,
e-mail: zofia.cicirko@awf-bp.edu.pl